

JURNALISM ȘI ȘTIINȚE ALE COMUNICĂRII

RESURSELE UMANE ÎN DOMENIUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI JURNALISTIC DIN RSS MOLDOVENEASCĂ: MODALITĂȚI DE CONSTITUIRE

Georgeta STEPANOV

CZU: 378.14:070(478)(091)

stepanovgeorgeta@gmail.com

Inițierea învățământului superior de profil jurnalistic în cadrul Facultății de Filologie a Universității de Stat din Chișinău, în anul 1966, a condiționat orientarea eforturilor administrației instituției spre asigurarea acestui domeniu științifico-didactic nou-format cu resurse umane de înaltă calificare. În condițiile în care în RSS Moldovenească nu exista nicio tradiție viabilă a învățământului superior de profil jurnalistic, „autoritățile sovietice republicane (...), sub presiunea organelor de stat și de partid (...), au fost determinate să selecteze personalul pentru a asigura buna funcționare a învățământului superior din mai multe surse și prin diverse metode” [1, p.125], recrutarea cadrelor fiind organizată atât pe dimensiunea internă a instituției de învățământ, cât și pe cea externă a acesteia. Recrutarea pe interior rezida în cooptarea cadrelor științifico-didactice de la alte facultăți – părți constitutive ale aceeași instituții de învățământ –, pentru a fi transferate și angajate ca membri titulari în colectivele nou-formate. Recrutarea pe exterior presupunea detașarea specialiștilor din cadrul altor instituții superioare de învățământ din RSS Moldovenească sau din cadrul unor centre universitare din alte republici unionale și angajarea lor pe post de cadre didactice titulare la universitățile solicitante.

În perioada sovietică, procedura de recrutare orientată spre soluționarea deficitului de specialiști de înaltă calificare didactică și științifică avea un concept unic, ce includea câteva practici operaționale esențiale, printre care:

- detașarea cadrelor științifico-didactice de la centru spre regiunile periferice ale URSS;

- cooptarea cadrelor științifico-didactice, formate în domenii științifice înrudite;

- invitarea personalului din producție (pentru activitățile practice).

Practica de detașare presupunea, *de iure*, deplasarea în mod temporar și în interes de serviciu a cadrelor științifico-didactice de la o universitate la alta. *De facto*, aceasta era aplicată pentru a infiltra în mediile intelectuale din zonele periferice ale URSS persoane de încredere, formate, profesional și ideologic, în marile centre universitare rusești, în special, în universitățile din Moscova și Leningrad. Majoritatea cadrelor cooptate nu mai reveneau la universitățile în care au activat anterior, ci se stabileau cu traiul în noile regiuni, rămânând să lucreze pentru totdeauna în universitățile-gazdă. În învățământul universitar de profil jurnalistic din RSS Moldovenească, practica respectivă a avut un caracter sporadic și nu a influențat semnificativ politica de resurse umane din acest domeniu. Situația în cauză s-a datorat faptului că în această regiune exista deja un substrat al intelectualității autohtone, în momentul prefigurării învățământului universitar de profil jurnalistic. Tocmai în acest substrat au și fost identificate primele cadre științifico-didactice, care au asigurat instruirea universitară a viitorilor jurnaliști.

Practica de cooptare, spre deosebire de cea de detașare, a fost aplicată pe larg în învățământul superior de profil jurnalistic din RSS Moldovenească, fiind considerată una dintre cele mai eficiente metode de constituire a resurselor umane. Decizia organelor superioare de a iniția un domeniu nou de formare profesională la Universitatea de Stat din Chișinău a determinat conducerea acestei instituții să întreprindă activități orientate spre formarea corpului profesoral, printre care se înscria și practica de cooptare. Aceasta se rezuma la cooptarea cadrelor științifico-didactice, formate în domenii științifice înrudite, în vederea reprofilării și antrenării lor în procesul de instruire a viitorilor jurnaliști. Cele mai multe cadre științifico-didactice, cooptate pentru a se implica în procesul de organizare a învățământului superior de profil jurnalistic și pentru a asigura procesul didactic, erau de formare filologică sau istorică. Ca urmare a acestor acțiuni, în procesul de instruire a viitorilor jurnaliști au fost antrenați filologii I.Mocreac, I.Dumeniuc, V.Pojoga,

precum și istoricii C.Drahenberg, B.Trubețkoy ș.a. Cu timpul, majoritatea acestora au migrat în domeniul învățământului jurnalistic, fiind angajați ca profesori titulari la Catedra de Jurnalistică. De menționat că profesorii cooptați inițial erau angajați prin cumul.

Invitarea cadrelor didactice pentru a ține un curs anume și angajarea lor pe ore era o altă practică a politicii de personal din acea perioadă. Practica respectivă se folosea, în special, pentru a acoperi deficitul de cadre pe domenii foarte înguste sau pentru a preda disciplinele de studiu de nișă. În învățământul superior de profil jurnalistic din RSS Moldovenească, cel mai adesea erau invitați și angajați pe ore exponenții pieței muncii. Jurnaliștii-practicieni – reprezentanți ai diferitelor segmente mediatic: radio, TV, presă tipărită etc. – erau angajați în procesul didactic pentru a preda disciplinele de specialitate cu caracter aplicativ sau pentru a organiza stagiile de practică. Selectarea jurnaliștilor-practicieni în vederea angajării lor în procesul de formare profesională a viitorilor jurnaliști se făcea foarte minuțios, procesului în cauză acordându-i-se a o atenție deosebită, întrucât cei selectați trebuiau să fie nu doar buni profesioniști, ci și ideologi iscusiți, care să asigure atât formarea profesională a studenților, cât și pregătirea lor ideologică.

Racolarea jurnaliștilor-practicieni în vederea antrenării lor în procesul didactic pe post de lectori universitari era un subiect constant pe agenda de lucru a primei ședințe de catedră din luna septembrie a fiecărui an de învățământ. Conform procesului-verbal al ședinței catedrei de Jurnalistică din 4 septembrie 1969, ca urmare a dezbaterii acestui subiect, colectivul profesoral a decis: „A solicita rectoratului angajarea pe ore a jurnaliștilor-practicieni V.F. Mucerschi, I.S. Fingurt, M.B. Grimberg, Gh.I. Marin, I.C. Diordiev, O.N. Vâsoșchii” [2]. În perioada anilor 1965-1980, în procesul didactic la specialitatea Jurnalistică au fost antrenați mai mulți jurnaliști, angajați ai diferitelor instituții media din RSS Moldovenească, printre care: V.F. Mucerschi și P.T. Cravțov de la ziarul „Moldova Socialistă”, A.N. Blanovschi și M.B. Grimberg de la ziarul „Tinerimea Moldovei”, I.C. Diordiev de la revista de satiră și umor „Chipăruș”, V. Patraș de la ziarul „Viața satului”, Gh. Marin, de la Comitetul de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Comerțul cu cărți ș.a. Ca și în cazul profesorilor cooptați, unii dintre

jurnaliștii-practicieni, care inițial au fost angajați prin cumul extern sau pe ore, ulterior și-au susținut tezele de doctorat și s-au dedicat în totalitate instruirii jurnaliștilor, angajându-se la facultate pe post de cadre didactice titulare.

De rând cu aceste practici, pentru reducerea deficitului de resurse umane la specialitatea *Jurnalistică*, era aplicată încă o practică, și anume – cea de cumulare a orelor academice. Conform procesului-verbal, l-a care s-a făcut referire anterior, un alt subiect discutat la ședința catedrei de Jurnalistică din 4 septembrie 1969 a fost suplimentarea profesorilor titulari cu ore. Ca urmare a dezbaterii acestui subiect, colectivul profesoral a decis să solicite rectoratului permisiunea de a distribui ore (suplimentar la normele didactice de bază) unor colaboratori titulari: „În legătură cu faptul că, deocamdată, la Catedră nu sunt suficiente cadre didactice titulare și că fără cumulare (de ore – *n.a.*) nu poate fi asigurat procesul didactic, a solicita rectoratului angajarea tovarășilor

D.V. Covali și A.N. Blanoschi prin cumul intern, pe câte 0,5 normă didactică suplimentar la norma de bază, precum și repartizarea fondului de 4000 de ore academice neacoperite (profesorilor din alte instituții și/sau jurnaliștilor-practicieni, angajați prin cumul extern sau pe ore – *n.a.*) [2].

Așadar, lipsa specialiștilor de înaltă calificare didactică și științifică în învățământul superior de profil jurnalistic din RSSM a fost posibilă de soluționat, datorită, inclusiv, acestor practici, care au creat circumstanțele oportune pentru formarea resurselor umane în acest domeniu. Grație lor, au fost puse bazele corpului profesoral, iar prin aceasta – și ale politicilor de personal, care au fost orientate spre soluționarea celei mai importante probleme a sistemului – deficitul de personal academic de profil jurnalistic. Aplicate în primii ani de existență a învățământului superior de profil jurnalistic din RSS Moldovenească, aceste practici s-au menținut în timp, fiind aplicate cu succes și în sistemul educațional contemporan.

Referințe:

1. ROTARU, L. Politica de recrutare și selecție a personalului academic în învățământul superior din RSS Moldovenească. 1944-1950, În: *Studia*

ȘTIINȚE SOCIALE

Jurnalism și științe ale comunicării

Universitatis Moldaviae, seria „Științe umanistice”, 2017, nr. 4 (104), pp. 123-134.

2. *Arhiva Națională a Republicii Moldova. Fond 3186, inv. 1, d. 726, f. 12.*